Tóth Norbert

Az Åland-szigetek médiastruktúrája, avagy a média szerepe a kisebbségi identitás megőrzésében*

1. Bevezetés

Mielőtt rátérnénk az elemzés lényegi részére, szükségesnek látszik néhány, a dolgozat tárgyát megalapozó információval ellátnunk a tisztelt olvasót. Először is, az Åland-szigetek Finnországhoz tartozó, területi autonómiával rendelkező entitás, 27 ezernyi lakójának körülbelül 92 százaléka svéd anyanyelvű.[2] A területi autonómia egyfajta önkormányzatiságot jelent, ám annak nem szinonimája, ugyanis az autonómia – legalábbis a kisebbségi jog terrénumán – legalább annyiban több az „egyszerű" önkormányzatnál, hogy célja egy adott csoport identitásának megőrzése.

Európában, de a világon másutt is, több válfaja alakult ki az autonómiának. Így először is létezik a *nem területi elvű autonómia*, amely – leegyszerűsítve – lehet kulturális, személyi elvű és funkcionális, bár ezek a típusok időnként egymásba is csúszhatnak, így a választóvonalak képlékenynek mondhatók (Heintze, 1998: 18–24).[3] A nem területi alapú autonómia lényege, hogy a jogosítványok alanya a csoport tagjaként létező individuum, vagyis az autonómia alanya, a kisebbségekhez tartozók összessége a többségi társadalomban „szétszórtan", minden szempontból kisebbségben létezik. A kulturális autonómia esetében arról van szó, hogy a szórványban élő csoporttagok identitásának megőrzése céljából a területi állam lehetőséget biztosít kulturális intézmények láncolatának megteremtésére és fenntartására (Eide, 1998: 251–276). Ehhez képest a *területi autonómia*, amelyet az autonómia királynőjének is szokás nevezni (Fábián & Ötvös, 2003: 87), legalább annyival több, hogy egy földrajzilag jól körülhatárolható területen élő és a többségi társadalomtól valamilyen ismérv alapján különböző csoportot ruház fel önkormányzatisággal. A területi autonómia lehet nemzetiségi,[4] etnikai, vallási[5] és nyelvi[6] alapozottságú, de létezik úgynevezett heterogén autonóm entitás[7] is. Területi autonómia a világ számos pontján funkcionál (Ackrén, 2005: 24), így megemlíthető például a Nicaragua keleti partján található Atlanti-partvidék, Dél-Szudán, Karakalpak (Üzbegisztán része), és természetesen számos európai példa is ismert. Fontos megjegyezni, hogy a nemzetközi jog *expressis verbis* nem ismeri a területi autonómiához való jogot (Alfredsson, 1997: 37), ugyanakkor a kétséges hatékonyságú úgynevezett nemzetközi *soft law* egyértelműen ajánlja, és mint az interkulturális konfliktusok kezelésének egyik lehetséges eszközét tartja számon (Alfredsson, 1997: 34).

A területi autonómiát tulajdonképpen jelentő jogosítványokat számos garancia övezheti. Az elméletileg elképzelhető megoldások közül a legmegfelelőbb az, ha az adott modellt a nemzetközi jog eszközei (is) védik.[8] Ennél valamivel kevésbé hatékony – de polgári demokratikus államberendezkedésű országokban elegendőnek tűnő – védelmet jelent az, ha legalább az autonómia alapvető szabályait az alkotmányban is rögzítik, majd a részletszabályokat tör-

* A dolgozat alapját képező kutatást a Finn Köztársaság kormánya és a Magyar Ösztöndíj Bizottság támogatta a CIMO-program keretében.

2 Lásd *Statistical Yearbook of Åland 2006*, letölthető itt: http://www.asub.ax/files/Arsb06.pdf (utolsó letöltés: 2006. november 8.).

3 A szakirodalomban létezik olyan nézet is, amely szerint a kulturális autonómia egyúttal területi autonómia is lehet (Tkacik, 2006: 1–3).

4 Nemzetiség és etnikum között – e tanulmányban – elsősorban aszerint teszünk különbséget, hogy az autonómiaalkotó társadalom rendelkezik-e anyaországgal (nemzetiségi autonómia) vagy sem (etnikai autonómia). A nemzetiségi autonómiára példa lehet Dél-Tirol, az etnikaira Karakalpak, a moldáviai Gagauzia, az ukrajnai Krím-félsziget vagy a spanyolországi Baszkföld autonómiája.

5 Vallási alapú területi autonómiára a legkézenfekvőbb példa a görögországi Athosz-hegyi Teokratikus Köztársaság.

6 Nyelvi alapú területi autonómia a francia nyelvű Québec állam önkormányzatisága Kanadában, és lényegében maguk az Åland-szigetek is.

7 A heterogén területi autonómia célja egy adott terület csoportarányainak megőrzése. Ilyen például a már korábban említett nicaraguai Atlanti-partvidék vagy – *mutatis mutandis* – a Vajdaság autonómiája is.

8 Ilyen például a dolgozat tárgyát képező ålandi példa.

vényi szinten határozzák meg.[9] A legkevésbé megfelelő és ezért a legkevésbé megnyugtató megoldás az, ha csak „egyszerű" törvényben fogalmazzák meg az autonóm entitás kereteit,[10] illetve ha csupán szokásjogi normák rendezik a kérdést.[11]

Az autonómia – és így a területi autonómia – magától értetődő eleme az, hogy a saját ügyeinek vitelére felhatalmazott csoport saját tömegtájékoztató rendszert építhet ki és tarthat fenn. Dolgozatomban kísérletet teszek arra, hogy egy véleményem szerint kitűnően működő autonómia-megoldás – az Åland-szigetek – példáján mutassam be, az önálló médiaszerkezetnek milyen szerepe lehet a közösségi identitás megőrzésében. Munkámat jelentősen megkönnyíti, hogy a tanulmány írása alatt az Åland-szigetekhez közeli finnországi Turku[12] város svéd tannyelvű egyetemén,[13] illetőleg az univerzitás Emberi Jogi Intézetében[14] végezhettem kutató és elemző munkát. A dolgozat elkészítéséhez segítséget nyújtottak Markku Suksi,[15] Kristian Myntti[16] és Lauri Hannikainen[17] professzor urak, valamint Ville Walve[18] is, akiknek támogatását, és értékes tanácsait ezúton is nagyon köszönöm.

2. Néhány szó Ålandról[19]

Korábban, a bevezető gondolatok között már megelőlegeztem, hogy az 1550 négyzetkilométernyi szárazföldi területű Åland-szigetcsoportot majdnem csak és kizárólag svédek, vagy helyesebben svéd nyelvű ålandiak lakják, jóllehet a régió közigazgatásilag Finnországhoz tartozik. A terület lakosainak száma 2005-ös adatok szerint 26 766,[20] és az össznépesség 40 százaléka, valamivel több, mint tízezer fő él a „fővárosban",[21] Mariehamnban[22]. A terület korábban a svéd koronához tartozott, ám Stockholm 1809-ben a cári udvarral vívott úgynevezett finn háborúban elvesztette, és azt Finnországgal együtt az orosz birodalomhoz csatolták. 1917-ben a pétervári forradalmi események arra sarkallták a finn politikai elitet, hogy megteremtsék saját államukat, és így létrejött a független Finnország. Ezt követően Svédország szinte azonnal igényt támasztott az Åland-szigetekre, ám arra Helsinki is mint területének szerves részére tekintett.[23] A két ország között majdnem háború robbant ki a „szigetek" hovatartozása miatt (Barros, 1968: 89–95), ám a Nemzetek Szövetsége 1921-ben pontot tett az ügy végére, és a svédek nem kis meglepetésére[24] Finnországnak ítélte a területet. Egyúttal azonban rendkívül széles körű területi autonómia biztosítására kötelezte Helsinkit, amit az rögtön el is fogadott. Az azóta eltelt nyolc évtized alatt az ålandi példa pregnánsan bizonyította, hogy az autonómia tompíthatja a kulturális különbözőségből eredő feszültségeket. Valóban modellértékűvé vált Åland helyzete. 1921-hez képest a „szigetlakók" jogait a finn állam tovább szélesítette, és immáron sorrendben a harmadik úgynevezett autonómia statútum lépett hatályba 1993-ban.

Finnország európai uniós csatlakozása érdekes hatást gyakorolt Åland jogi helyzetére. A finn csatlakozási szerződéshez csatolt 2. számú Jegyzőkönyv ugyanis módosította a Római Szerződés 299. cikkének (5) bekezdését, és

9 Ilyen az úgynevezett spanyolországi regionalizáció és az annak eredményeképpen létrejött „autonóm régiók".

10 Lásd a dán Home Rule-rendszerét, azaz a Feröer-szigetek és Grönland helyzetét.

11 Lásd az angol korona bizonyos területeit, mint például a Csatorna-szigeteket és a Man-szigetet.

12 Finnország fővárosa 1812-ig a svéd kultúra és történelem által meghatározott Turku, vagy svéd nevén Åbo volt. Åbo jelenleg 170 000 lakosú, és ezer szállal kötődik az Åland-szigetekhez.

13 Vagyis az Åbo Akademin.

14 Institutet för Mänskliga Rättigheter vid Åbo Akademi.

15 Az Åbo Akademi Jogi Intézetének dékánhelyettese, egyetemi tanár.

16 A turkui Emberi Jogi Intézet vezető kutatója.

17 A turkui egyetem professzora.

18 Az Ålandi Békeintézet kutatója.

19 A téma részletesebb kifejtését lásd Tóth (2005).

20 Lásd *Statistical Yearbook of Åland 2006*.

21 Mariehamn (finnül Marianhamina), egyúttal az egyedüli városi rangú település is a szigeteken. Nevének jelentése Mária kikötője, a névadó II. Sándor orosz cár felesége, Mária Alexandrovna nagyhercegnő volt.

22 Lásd itt: http://www.aland.ax/alandinbrief/fakta.htm (utolsó letöltés: 2006. november 8.).

23 Az Åland-szigetek „kelendőségének" oka az érthető svéd álláspont mellett és a presztízstényezőt leszámítva az, hogy a szigetek stratégiailag kitűnő helyen, a Botteni-öböl bejáratánál találhatók. Jóllehet a terület 1856 óta demilitarizált státusnak örvend, az Åland-szigetek hadászati hasznosíthatósága minden fegyveres konfliktus esetén újból és újból felmerül (Gardberg, 1995: 29–45).

24 Az ålandiak két népszavazáson is hitet tettek a Svédországhoz való tartozás mellett.

ennek alapján az Európai Közösségek Alapító szerződései, valamint az EK másodlagos joganyaga csak akkor érvényesülhet Ålandon, ha annak tartalma nem ellentétes az autonómia statútummal. (Tóth, 2005: 183). Magyarul: az autonómiát egy újabb garanciával bástyázták körül, mivel az ålandi autonómiáról szóló finn törvényt az EK jogrendje fölé helyezték.

3. Az ålandi médiastruktúra jogi alapjai

3.1. A nemzetközi jog és az ålandi autonómia

Az ålandi médiarendszer létének jogi háttere nemzetközi jogi és belső jogi elemekből egyaránt táplálkozik. A nemzetközi és a belső jog egymáshoz való viszonyát illetően Finnország – Magyarországhoz hasonlóan – dualista megoldást követ, ami annyit tesz: ahhoz, hogy a nemzetközi szerződések Suomi területén is kötelező erővel bírjanak, belső jogi eszközökkel implementálni kell azokat a finn jogba.[25] Ez a gyakorlatban általában úgy történik, hogy a finn parlament törvényben hirdeti ki az adott nemzetközi egyezményt (Timonen, 2002: 21–33). A látszólag szigorú szabályozás ellenére a nemzetközi jog normái gond nélkül érvényesülnek a finn jogban, és ez fokozottan érvényes az emberi jogi tárgykörbe tartozó kisebbségi jogi relevanciájú egyezményekre (Scheinin, 2002:32–57; Myntti-Nuolijärvi, 2006: 171–173).

Az ålandi autonómia és így a szigetek svéd nyelvű, saját sajtóhoz való jogának fundamentumát a Nemzetek Szövetsége bábáskodása mellett a két érdekelt állam – Svédország és Finnország – által 1921-ben szignált nemzetközi szerződés képezi. Annak ellenére, hogy a Nemzetek Szövetsége a második világháborút követően megszűnt, a szerződés nem vált hatálytalanná. A több mint 80 éves nemzetközi egyezmény mellett természetesen más komoly relevanciával rendelkező dokumentumok is léteznek, amelyek sorra vétele talán nem lesz teljesen érdektelen.

Témánkra vonatkozóan a nemzetközi (szerződéses) jog implicit és explicit szabályokat egyaránt tartalmaz. Ami az előbbieket illeti, megemlítendő az ENSZ égisze alatt tető alá hozott 1966. évi Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, illetve annak sokat idézett 27. cikke, amely általánosságban szól az állam kisebbségi kultúra megőrzésére vonatkozó kötelezettségeiről.[26] Emellett – kontinensünkre vonatkozóan – felhozható az Európa Tanács 1954. évi Európai Kulturális Egyezménye is,[27] amely a közös európai kulturális örökség megőrzésének szükségességéről szól, valamint a nemzetközi jogalkotás egyik legújabb terméke, az UNESCO 2005. évi Párizsi Egyezménye, a kulturális kifejeződések sokszínűségének elősegítéséről és védelméről.[28] Ez utóbbi szerződés, jóllehet még nem lépett hatályba,[29] több – a kisebbségi kérdéssel kapcsolatba hozható – elemet is tartalmaz. Így például a kontraktus 7. cikke szerint:

> „A Felek erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy területükön olyan környezetet teremtsenek, amely arra bátorítja az egyéneket és társadalmi csoportokat, hogy
> (a) megteremtsék, létrehozzák, terjesszék, megosszák és megismerhessék kultúrájukat, kellő figyelmet fordítva a különleges körülményekre és a nők, valamint a különféle társadalmi csoportok – ide értve a kisebbségekhez tartozó személyeket és az őslakos népeket is – igényeire."30

A fenti mondatok önmagukért beszélnek, és az idézett cikkbe egyértelműen beleértendő a kisebbségi sajtó és média állami támogatásának kötelezettsége is.

---

25 Lásd a finn alkotmány 95 cikkelyét: „Nemzetközi szerződések rendelkezéseit és más nemzetközi kötelezettségeket, amennyiben törvényhozási tárgykörbe tartoznak, törvény lépteti hatályba. Egyéb esetekben a köztársasági elnök rendelete lépteti hatályba a nemzetközi kötelezettségeket" (saját fordításom – T. N.), lásd http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf (utolsó letöltés: 2006. november 8.).

26 „Olyan államokban, ahol nemzeti, vallási vagy nyelvi kisebbségek élnek, az ilyen kisebbségekhez tartozó személyektől nem lehet megtagadni azt a jogot, hogy csoportjuk más tagjaival együttesen **saját kultúrájuk legyen**, hogy saját vallásukat vallják és gyakorolják, vagy hogy **saját nyelvüket használják**." (Kiemelés tőlem T. N.)

27 1954 European Cultural Convention

28 2005 UNESCO Convention on the Protection and Promotion of the diversity of Cultural Expressions

29 A tanulmány írásának idején (2006 őszén) a szerződéshez 12 állam csatlakozott. A hatályba lépéshez harminc ország ratifikációja kell.

30 Saját fordításom – T. N.

A konkrétabb rendelkezéseket tartalmazó normák közül az Európa Tanács két egyezményét: az 1992. évi Regionális és Kisebbségi Nyelvek Európai Chartáját (a továbbiakban Charta) és az 1995. évi Keretegyezményt a Nemzeti Kisebbségek Védelméről (a továbbiakban Keretegyezmény) kell kiemelni. A Charta 11. cikke *expressis verbis* foglalkozik a kisebbségi nyelvű média kérdéskörével. Ennek alapján a szerződés részes államai legalább egy kisebbségi vagy regionális nyelvű rádió- és legalább egy televízióállomás létesítését kötelesek biztosítani, illetve, ha az adott nyelv helyzete ezt nem indokolja, az adott ország legalább bátorítani, illetve elősegíteni köteles még egy-egy rádióállomás és televíziócsatorna indítását. Hasonló rendelkezések vonatkoznak a nyomtatott sajtóra is, és a központi kormányzatnak, ha szükséges, anyagi áldozatot is kell hoznia a fentiek megvalósulása érdekében. A Keretegyezmény tulajdonképpen megerősíti a Charta vonatkozó cikkeit, amikor 9. cikkében úgy fogalmaz, hogy az egyes szerződő államok jogi eszközökkel is biztosítják a kisebbségek tömegkommunikációs eszközökhöz való hozzájutását. Ezt a fordulatot a Keretegyezmény az egyik következő pontjában úgy bontja ki, hogy az állam egyrészt nem akadályozza meg a nyomtatott tömegkommunikációs eszközök létrehozását, másrészt – amennyire lehetséges – belső jogi szabályokban segíti elő a kisebbségi elektronikus médiumok létesítését. Látható tehát, hogy – jóllehet a két egyezmény tárgyköre nem teljesen ugyanaz – a Charta hatékonyabb eszközökkel garantálja a kisebbségek médiával kapcsolatos jogait, mint a túlságosan „puha" Keretegyezmény.

A nemzetközi *hard law* mellett természetesen létezik néhány, a témánkkal kapcsolatban bizonyos relevanciával rendelkező „puha" dokumentum is, amelynek véleményem szerint indokolt a számbavétele. Ezek jórészt az EBESZ Kisebbségügyi Főbiztosának tevékenységével kapcsolatosak, amelyek közül különösen kettőt tartok említésre méltónak, mégpedig a főbiztos 1998. évi oslói ajánlásait a Kisebbségek Nyelvi Jogairól[31] és az ezzel „kéz a kézben járó" 1999. évi lundi ajánlásait a nemzeti kisebbségek közéletben való hatékony részvételéről.[32] Végül szólni kell a főbiztos kisebbségi nyelvek médiában[33] való használatáról szóló 2003. évi irányelveiről[34] is.[35]

Az Oslói Ajánlások négy pontja[36] foglalkozik a kisebbségek médiával kapcsolatos jogaival, bár a fentiek közül tárgyunkra csak egyetlen szakasz vonatkozik közvetlenül. Ez pedig nem más, mint a szöveg 8. pontja, amely egyszerűen csak annyit mond: a kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van arra, hogy saját nyelvű médiumokat hozzanak létre, tartsanak fenn, és ehhez még hozzáteszi, hogy az állami médiaszabályozás nem lehet a diszkrimináció eszköze.

Jóllehet a Lundi Ajánlások csak megerősítik a Keretegyezmény vonatkozó szabályait – főként tudományos –, jelentőségük nagyobb, mint általában a politikai dokumentumoké. Ennek oka az, hogy a kérdés legnagyobb szakértői szövegezték azokat, a kisebbségügyi főbiztos felkérésére. Az Ajánlások III. – az Önkormányzás címet viselő – részének, Nem területi intézkedések című alfejezete foglalkozik a kisebbségi média kérdéskörével,[37] és deklarálja, hogy a kisebbséghez tartozó személyeknek – tehát nem maguknak a kisebbségeknek! – joguk van saját médium létrehozásához és működtetéséhez. Ezt a megállapítást még ugyanebben a mondatban az Ajánlások tovább tompítja, amikor úgy fogalmaz: „Ez nem jelenti azt, hogy kisebbségi szervezeteknek kellene irányítani ezeket a médiumokat."

A főbiztos 2003. évi Irányelvei részletes útmutatóul szolgálnak az érintett országoknak. Természetesen csakúgy, mint az imént hivatkozott Oslói, illetve Lundi Ajánlások, az Irányelvek sem kötelezőek. Igaz, alkalmazásuk – legalábbis a főbiztos szerint – az esetleges interkulturális feszültségek oldódásához vezethet. Óriási mérföldkő a korábban hivatkozott dokumentumokhoz képest az, hogy az Irányelvek első fejezete – amely az Általános elvek címet viseli – a kisebbségi médiumok létrehozásának és fenntartásának jogát összekapcsolja az identitás megőrzésének kérdésével. Az állam célja eszerint állampolgárai identitásának megőrzése, aminek egyik igen hatékony eszköze az adott közösség nyelvén hozzáférhető média. Az Irányelvek három csoportba gyűjti a – nem feltétlenül alteráló – lehetséges

31 The 1998 Oslo Recommendations Regarding the Linguistic Rights of National Minorities letölthető itt: http://www.osce.org/documents/hcnm/1998/02/2699_en.pdf#search=%22Oslo%20Recommendations%22 (utolsó letöltés: 2006. november 8.).

32 The 1999 Lund Recommendations on the Effective Participation of National Minorities in Public Life, letölthető itt: http://www.osce.org/documents/hcnm/1999/09/2698_en.pdf#search=%22Lund%20Recommendations%22 (utolsó letöltés: 2006. november 8.).

33 Az „Irányelvek" szűk értelemben használják a „média" kifejezést, azaz kizárólag az elektronikus orgánumokat értik ide.

34 Guidelines on the Use of Minority Languages in the Broadcast Media, letölthető itt: http://www.osce.org/documents/hcnm/2003/10/2242_en.pdf#search=%22Guidelines%20on%20the%20use%20of%20minority%20languages%22 című oldalról (utolsó letöltés: 2006. november 8.).

35 A vonatkozó *soft law* források közül megemlíthető lenne még például az ENSZ Közgyűlésének 1992. évi a Nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogairól szóló Nyilatkozata is. (UN Res. 47/135).

36 A 8–11-ig terjedő pontok.

37 1999 Lund Recommendations 18. pontja.

eszközöket. Egyrészt a fent említett cél elérhető jogszabályok segítségével és/vagy állami szubvencióval, másrészt képességépítéssel is. Amíg az előbbiek nem igényelnek túl sok magyarázatot, addig az utóbbihoz nem árt néhány értelmező megjegyzést fűzni. Elképzelhető, hogy egy adott kisebbség rendelkezik a kisebbségi nyelvű műsorszóráshoz szükséges anyagi és egyéb feltételekkel, ennek ellenére az esetek többségében a minoritások nem szokták visszautasítani a központi kormányzat segítségét. A képességépítés pedig nem jelent mást, mint – elsősorban – technikai segítségnyújtást, így például a kisebbséghez tartozó és tehetséges fiatalok képzését és egyéb kiegészítő eszközöket. Az Irányelvek szerint az államoknak az adott kisebbség számbeli nagyságát, földrajzi elhelyezkedését, az érintettek érdekeit és igényeit kell figyelembe venniük az egyes konkrét lépések megtervezésekor. Látható tehát, hogy a nemzetközi jog nemcsak üres közhelyekkel, de *in concreto* is szól a kisebbségek anyanyelvi médiához való jogáról. Tovább szűkítve az előző jogosítványt, *a soft law még azt is elismeri, hogy a minoritásoknak joguk van ahhoz, hogy anyanyelvű médiát hozzanak létre, illetve hogy azt a területi állam nekik biztosítsa*.

3.2. Az ålandi médiarendszer alapjai a finn jogban

Az ålandi példa eddigi sikerességét természetesen nem „csak" a nemzetközi jog szabályai, hanem a finn belső jogi normák is szavatolták, illetve szavatolják. Az első helyen kell megemlítenünk Finnország alkotmányát, amely rendkívül friss, ugyanis 2000. március 1-jén lépett hatályba.[38]

A független Suomi 1917-ben jött létre, és a polgárháborút követően alkotmányát nem egyetlen, hanem négy különböző, úgynevezett alkotmányos törvénybe foglalták,[39] ezeket váltotta fel az imént hivatkozott és az új évezredre készített alkotmány. A finn alaptörvény 17. szakasza szerint az országnak két úgynevezett állami – tehát nem hivatalos![40] – nyelve van: a finn és a svéd.[41] A nyelvi főszabály alól éppen az Åland-szigetek jelentik az egyedüli kivételt, ugyanis az ålandi autonómiáról szóló törvény értelmében a szigetek hivatalos nyelve kizárólag a svéd.[42] Az ålandi autonómiát egyébként maga az alaptörvény is megerősíti, mikor azt mondja: „Az Åland-szigetek külön törvényben részletezett önkormányzatisággal és külön törvényhozói hatalommal rendelkezik."[43] A régió autonómiája nem volt mindig ilyen stabilan biztosítva a finn belső jogban,[44] ám az igazat megvallva, az új alkotmány hatályba lépése előtt sem fenyegette semmi az ålandiak különjogait. Jóllehet az autonómiáról szóló törvény nem alkotmányos törvény, mégis kivételes jelentősége van a finn jogrendben (Hannikainen, 2002: 178). Ezt bizonyítja az is, hogy a jogszabályt módosítani, esetleg hatályon kívül helyezni és másikkal felváltani csak az Eduskunta, azaz a finn parlament és az ålandi törvényhozás, azaz a Lagting egyetértő határozatával lehet. Az Eduskuntában ehhez alkotmánymódosító többség,[45] a Lagtingban pedig a jelenlévő képviselők kétharmadának jóváhagyó voksa szükséges.[46] Az autonómia törvény, illetve – ahogy Suksi nevezi – a Åland-szigetek alkotmánya (Suksi, 2005: 1–5) rögtön az első szakaszban rendezi a státus kérdését, amikor leszögezi, hogy az „Åland-szigetek a jelen törvényben foglaltaknak megfelelően autonómiát élveznek".[47] Az ålandi alapnorma példamutatóan választja szét a Lagting és az Eduskunta törvényhozási tárgyköreit. Eszerint az

38 731/1999 Törvény Finnország alkotmányáról. Letölthető itt: http://www.finlex.fi (utolsó letöltés: 2006.november 8.).

39 Ezek Finnország alkotmánytörvénye (1919. július 17.), Törvény a Parlamentről (1928. január 13.), Törvény a Legfelsőbb Törvényszékről (1922. november 25.), Törvény az Államtanács tagjai, Legfőbb Ügyész és az Ombudsman hivatali aktusai jogellenessége vizsgálatának a parlamenti jogáról (1922. november 25.).

40 A „nemzeti nyelv" terminus egyrészt többet, de mást is jelent a „hivatalos nyelv"-nél. A finn állam a kétnyelvűség deklarálásával a finnországi svédeket – azokat svéd ajkú finnek tartva – nem ismeri el kisebbségként. Az alkotmány alapján, Finnországban külön törvény – a 423/2003. számú – rendelkezik a kétnyelvűség mikéntjéről, a szabályozás a településeket tekinti a legkisebb nyelvi egységnek. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy minden települési önkormányzatnak határoznia kell arról, hogy kétnyelvű vagy egynyelvű kíván-e lenni, de a kétnyelvűségnek vannak – itt részletezni nem kívánt – kötelező esetei is.

41 Érdekesség, hogy az alkotmány a második fejezetben, az alapjogok és szabadságok között rendelkezik az állami nyelvhasználatról, kiemelve ezzel is a kérdés központi jelentőségét.

42 1991/1144 Törvény Åland autonómiájáról 36. §

43 Lásd Finnország alkotmányának 120 § és 75 §-ait.

44 Az ezzel kapcsolatos közjogi dilemmákról lásd Suksi: Markku Frames of Autonomy and the Åland Islands, *Åbo Akademis tryckeri,* 1995 Åbo 41 pp.

45 Finnországban az alkotmányt a következőképpen módosíthatja a parlament. Először is, a képviselők abszolút többsége (101 fő) elfogadja a módosító jogszabályt, majd a sorrendben következő új parlament, kétharmados többséggel jóvá hagyja az alkotmánymódosítást. A változtatások csak ezt követően lépnek hatályba. A procedúrát felgyorsítandó, kivételesen indokolt esetben az Eduskunta öthatodos többséggel is módosíthatja az alaptörvényt ugyanabban a törvényhozási ciklusban. Lásd Finnország alkotmányának 73. §-át.

46 1991/1144 Törvény Åland autonómiájáról 69. §.

47 1991/1144 Törvény Åland autonómiájáról 1. §.

ålandi területen való műsorszórással kapcsolatos engedélyezési, szabályozási teendők bizonyos nem túl jelentős és alapvetően a nemzetközi kapcsolatok vitelére vonatkozó kivételekkel,[48] az ålandi parlament hatáskörébe tartoznak.[49] Az elmondottak alapján az „autonóm médiaszisztéma" – legalábbis a jogi alapokat illetően – nem sokban különbözik egy szuverén államétól. A következő oldalakon igyekszem vázlatosan bemutatni az ålandi médiastruktúrát.

4. Pillanatfelvétel és értékelő megjegyzések

Úgy helyes, ha az ålandi médiarendszer ismertetését a nyomtatott sajtóval kezdjük. Az alig néhány ezer médiafogyasztóval rendelkező Ålandnak két napilapja is van, mégpedig az *Ålandstidningen* vagy *Tidningen Åland*[50] és a *Nya Åland*.[51] Természetesen mindkét lap kizárólag svéd nyelven,[52] hetente ötször jelenik meg. Ez azt is jelenti, hogy az ålandiaknak a hétvégén be kell érniük a svédországi (kevésbé jellemzően finnországi svéd nyelvű) sajtóval, a szigetek lakosságának finn anyanyelvű része pedig értelemszerűen „szárazföldi" finn lapokat járat, és néha esetleg belelapoz a svéd nyelvű helyi sajtóba is. Az *Ålandstidningen* a régió vezető és patinás lapja, 1891-ben alapították, míg a *Nya Åland* éppen negyedszázada létezik „csak", a redakció ugyanis 1981-ben jött létre, megtörve ezzel az *Ålandstidningen* addigi monopóliumát. A két lap viszonya kezdetben korántsem volt felhőtlen, 1981-ben az *Ålandstidningen*t vezető Hasse Svensson főszerkesztő és szinte a teljes szerkesztőség otthagyta Åland addigi egyetlen napilapját, és a távozó újságírók gründolták a *Nya Åland*ot (Sundbäck, 2006: 102–104). Ville Walve szerint a két újság könnyedén elhelyezhető a bal–jobb skálán is, ugyanis míg a tradicionálisabb *Ålandstidningen* a jobboldalhoz, és így elsősorban a konzervatív irányultságú, enyhén nacionalista (Johansson, 2006: 52) Mérsékeltek[53] pártjához kötődik, addig a *Nya Åland* inkább baloldali nézeteket képvisel hasábjain.

Az *Ålandstidningen*t az Ålands Tidnings–Tryckery Ab., vagyis az Åland Újság Nyomda Rt. adja ki (a továbbiakban ÅTT). Az ÅTT az eltelt évtizedek során igazi médiavállalkozássá nőtte ki magát, és az újságkiadás mellett rádióállomások működtetésével, weboldalak szerkesztésével és nyomdai munkákkal is foglalkozik. Éves forgalma meglehetősen jónak mondható, 2003-ban 10,2 millió,[54] 2004-ben valamivel kevesebb: 10,12 millió volt,[55] végül 2005-ben tovább csökkent, ekkor kilencmillió euró volt.[56] Az említett összeg körülbelül negyven százalékát az *Ålandstidningen* című újság, 20 százalékát az Ålandi Nyomda, 16 százalékát a Hírlap Nyomda állítja elő, a fennmaradó részt pedig az egyéb bevételek jelentik.[57] Ahogy említettük, az ÅTT gazdasági társaságként, közelebbről részvénytársaságként működik, a legnagyobb részvényese – az értékpapírok közel negyedével – hosszú ideje a Baltic Trading Company Ab., amely egy ålandi székhelyű társaság, emellett az első 15 legjelentősebb részvényes között öt ålandi természetes, és kilenc jogi személyt találhatunk. Az utóbbiak közül említést érdemel az Ålandsbanken Ab., amely – *nomen est omen* – az Åland-szigetek „kereskedelmi" bankja, és jelenlegi elnökének szavaival „egy »nagy« bank Ålandon, és egy »kis« bank Finnországban", a 2005-ös évet több mint 18 millió eurós[58] profittal zárta.

A másik napilap, a *Nya*, vagyis „Új Åland" nevű újság, amelynek népszerűsége azonban elmarad a hagyományosnak számító és az imént részletesen bemutatott *Ålandstidningen* című lapétól. A *Nya Åland*ot is egy részvénytársaság, mégpedig a Nya Ålands Tidnings Ab.[59] keretében adják ki. A társaság forgalma 2005-ben mindössze 2,1 millió euró,[60] azaz az ÅTT forgalmának körülbelül 20 százaléka volt. Az „Új Åland" nem is bevételei és kiadásai miatt érdekes, hanem

48 1991/1144 Törvény Åland autonómiájáról 27. § 4. pontja.

49 1991/1144 Törvény Åland autonómiájáról 20. § 20. pontja.

50 Jelentése „Ålandi Újság".

51 Jelentése „Új Åland".

52 Nincs finn nyelvű és az Åland-szigeteken szerkesztett napilap.

53 A párt neve Frisinnad Samverkan (FS), és magát konzervatív-liberális pártként identifikálja.

54 Årsberättelse 2003 – http://www.alandstidningen.com/downloads/arsberattelse2003.pdf (utolsó letöltés: 2006. november 8.).

55 Årsberättelse 2004 – http://www.alandstidningen.ax/downloads/arsberattelse2004.pdf (utolsó letöltés: 2006. november 8.).

56 Årsberättelse 2005 – http://www.alandstidningen.ax/downloads/arsberattelse2005.pdf (utolsó letöltés: 2006. november 8.).

57 A rádióállomások, a weblapok reklámbevételei stb.

58 Ezzel kapcsolatban lásd a pénzintézet honlapját: http://www.alandsbanken.fi/info/content/en/result/ (utolsó letöltés: 2006. november 8.).

59 Nevének jelentése Új Åland Újság Rt.

60 Lásd az újság honlapját: http://www.nyan.ax/template15.con?sPage=OmNyaAland (utolsó letöltés: 2006. november 8.).

azért, mert e lap tesztelte először, vagy – ha úgy tetszik – feszegette az ålandi újságírás nyelvi kereteit. Történt ugyanis, hogy az említett napilap 1985-ben egy rövid reklámot közölt hasábjain, csakhogy az addigi helyi szokással szakítva, finn nyelven. A hirdetés tulajdonképpen közérdekű volt, ugyanis négy sorban közölte a szigetek finn nyelvű lakosságával, hogy mikor és hol vehetnek részt anyanyelvi istentiszteleten. Annak ellenére, hogy mind a svéd, mind a finn nyelvű populáció evangélikus vallású Ålandon, az írás heves vitákat, indulatokat váltott ki. A helyi többséget alkotó svéd nyelvű ålandiak komoly kritikával illették a *Nya Åland*ot, amellyel szemben a hírlap főszerkesztője azzal védekezett, hogy kizárólag vallási tárgyú hirdetéseket hajlandó megjelentetni az újságban finn nyelven, profitorientált szervezetekét például nem. Sokak véleménye szerint ugyanakkor nem is annyira a finn nyelv ilyetén használatának ténye, hanem inkább az dühítette fel az ålandi svédeket, hogy a néhány soros hirdetést megrendelő egyházközség a parókia nevét finnül adta meg. Tény ugyanakkor, hogy az említett incidens óta a *Nya Åland* tartózkodik a finn nyelvű tartalmak közlésétől (Hannikainen, 1992: 60–61).

Az ålandi újságolvasási szokásokról meglehetősen rózsás kép alakulhat ki bennünk, különösen, ha a magyar adatokkal[61] hasonlítjuk össze az ålandiakat. Az Åland-szigetek Statisztikai Hivatalának[62] számsorai alapján kijelenthetjük, hogy jóllehet a száz főre jutó újságfogyasztás évről évre csökken, az még mindig igen magasnak mondható. 1990-ben az ålandiak 76 százaléka olvasta rendszeresen a helyi újságok valamelyikét, ez az arány 2005-re 66 százalékra csökkent.[63] Az újságolvasók 59 százaléka az Ålandstidningent, míg 41 százaléka a *Nya Åland*ot választotta 2005-ben, és az előbbi napilap részaránya, az utóbbiéhoz képest, valamelyest csökkent az elmúlt dekádban.[64]

Végül a kép teljesebbé tétele érdekében megemlíthető az ÅTT és néhány – jórészt szállítással foglalkozó – ålandi vállalat által jegyzett és ingyenesen terjesztett *Xit* fantázianevű svéd nyelvű időszaki lap, amely elsősorban a könnyedebb témák iránt érdeklődőknek nyújt kevésbé tartalmas kikapcsolódást.

A svéd nyelvű, elektronikus médiumok ålandi indulása körül még a fentieknél is több bonyodalom akadt. Az 1960-as években ugyanis az ålandiak szerették volna élvezni a svédországi televíziócsatornák műsorait is, és ennek érdekében egy vételi tornyot akartak építeni. A finn Kommunikációügyi Minisztérium azonban technikai nehézségekre hivatkozva elutasította kérelmüket. Teljesen nyilvánvaló volt, hogy ezek a „nehézségek" a valóságban nem léteztek, és ezt bizonyítandó, 1964-ben egy helyi üzletember illegális tévéátjátszót építtetett, amelyet azonban a rendőrség az imént említett minisztérium utasítására lerombolt. Az ügy Skandinávia-szerte nagy visszhangot váltott ki, Stockholm nem értette, hogy miért okoz ekkora problémát a svédországi tévéadások Åland területére való sugárzása és azok vétele. Az Északi Tanács méltányos rendezésre szólította fel Helsinkit. A finn kormány azonban még mindig vitatta a svéd nyelvű adók létjogosultságát Ålandon, és ehelyett ő maga akart átjátszó tornyot építeni a szigeteken, igaz, ezzel csak finnországi, és persze finn nyelvű adások vételét akarták lehetővé tenni. Ekkor Svédország úgy döntött, hogy maga is épít egy tornyot, nem messze az ålandi partoktól, svéd területen. A két ország között imígyen kifejlődő „tévétorony-háború" lezárásaképpen a svéd és finn döntéshozók 1970-ben úgy határoztak, hogy minden nap este 7 óráig Finnországból sugárzott és finn nyelvű adásokat, azt követően pedig a svédországi adók műsorait nézhetik az ålandiak. Természetesen ez a „megoldás" nem aratott osztatlan tetszést Mariehamnban, és az igazat megvallva az autonómia elveinek sem felelt meg az érintettek feje fölött meghozott döntés. Ez utóbbit is észlelve a legújabb, és sorrendben harmadik autonómiatörvény, ahogy fentebb már utaltam rá, a rádiózással és a televíziózással kapcsolatos ügyeket az autonóm jogkörök közé sorolta, és ezzel megnyugtatóan rendezte a fennmaradt vitás kérdéseket (Hannikainen, 1992: 57–58).

Az 1991-ben elfogadott és 1993-ban hatályba lépett új törvény áldásos hatásai hamar jelentkeztek. Először – a finn közszolgálati rádió bábáskodása mellett – a *Radio Åland* jött létre, de már 1992-ben felmerült egy Helsinkitől teljes mértékben független ålandi közszolgálati rádió létrehozásának gondolata is. A *Radio Åland* kezdetben napi öt-hat órában sugározta adásait, kizárólag svéd nyelven. Ezzel kapcsolatban jó néhány szakértő megjegyezte, hogy a műsorszerkesztési elvek közül inkább a nyelvi, mintsem a minőségi szempontok domináltak. Így például meglehetősen ritkán játszottak finn nyelvű számokat, és a finnül készített riportokat minden esetben szinkronizálták (Hannikainen,

61 Lásd a Marketing Centrum 1998-as felmérését: http://hetilap.hetek.hu/index.php?cikk=2194 (utolsó letöltés: 2006. november 8.).

62 Ålands statistik-och utredningsbyrå (ÅSUB).

63 Åland in Figures ÅSUB Mariehamn (2006) 19. o.

64 U.o.

1992: 59). 1996-ban megtörtént a várva várt lépés, a *Radio Åland* levált a finn közszolgálati rádió, az *YLE* anyatestéről, és létrejött az Ålands Radio/TV Ab., vagyis az Ålandi Rádió és Televízió Rt.[65] A korábbiakhoz képest előrelépés, hogy öt-hatról 16 és fél órára emelték a rádió napi műsoridejét, televízióadást viszont továbbra sem sugároznak, amit azzal indokolnak, hogy a svéd és a finn közszolgálati csatornák kitűnően foghatók, és ők nem tudnak, de nem is akarnak versenyezni a bő műsorkínálattal. Ennek ellenére egy magánkézben lévő cég, a TV Åland Productions Ab. a közelmúltban létrehozta a *TV Åland*ot, amely az első és egyedüli svéd nyelvű tévécsatorna a régióban. A csatorna kábelen és az interneten keresztül jut el a felhasználókhoz, és állításuk szerint az ålandiak 75 százalékához jutnak el műsorai.[66]

Az elmondottakhoz hasonló, fejlett képet mutat az ålandi kereskedelmi rádiózás is. Utaltam arra, hogy a vezető médiavállalkozásnak számító ÅTT Ab. a lapkiadás mellett több kereskedelmi rádió tulajdonosa is egyúttal. Egészen pontosan két adó tartozik a társaság érdekeltségébe, a *Rix FM Åland* és a *Radio Väst* nevű rádióállomások. A *Rix FM* egy skandináv – közelebbről svéd – tulajdonban lévő konszern ålandi leányvállalata, míg a *Radio Väst* teljes egészében ålandi kézben van.[67] „Természetesen" mindkét csatorna kizárólag svéd nyelven sugározza műsorait, profiljába alapvetően könnyűzenei és hírblokkok tartoznak. Megemlítendő még a szintén helyi adónak minősülő *Steel FM*, valamint az Åland legújabb kereskedelmi adójának minősülő *Radio Harmonica*, ez utóbbi inkább az idősebb korosztályok,[68] míg előbbi a kortárs könnyűzene rajongóinak igényeit hivatott kielégíteni.[69] Az „e-korszak" követelményeinek megfelelően és ezért magától értetődően az összes említett médium szolgáltatása élvezhető on-line formában is, és emellett jó néhány, a szigetekre vonatkozó információt tartalmazó ålandi portál található a világhálón. Ezek közül a legjelentősebb az *Åland Online*[70] és az autonóm kormányzat által fenntartott és működtetett *det offentliga Åland*[71], vagyis „Nyilvános Åland" nevű oldal. Az előbbi ålandi linkgyűjteményt, helyi cégekre vonatkozó adatokat és fontos ålandi információkat, az utóbbi ezen túlmenően a kormányszervek elérhetőségeit és az ålandi törvények gyűjteményét is tartalmazza.[72] Fontos hangsúlyozni, hogy az Åland-szigetek saját TLD-vel[73] is rendelkezik.[74]

5. A svéd nyelvű média szerepe az ålandiak identitásának megőrzésében

Aligha tagadható, hogy a saját nyelvű és többé-kevésbé helyi érdekeltségű sajtónak fontos szerepe van az ålandiak azonosságtudatának megőrzésében. A fenti oldalakon igyekeztem bemutatni a szigetek médiaszerkezetének jogi, történeti és kulturális alapjait. A fent leírtakból – véleményem szerint – az alábbi következtetések vonhatók le.

Az ålandiak azonosságtudatának megőrzésében, illetve a sajátos ålandi identitás kialakulásában vagy kialakításában centrális szerepe volt és van a helyi svéd nyelvű médiának. Azért szólok ålandi identitásról svéd azonosságtudat helyett, mert a régió lakói immáron nem svédként, hanem ålandiként határozzák meg önmagukat. Az ålandi sajátos minőséget jelent, tudniillik az itteniek „svédebbek a svédeknél" (Sundbäck, 2006: 79–81). Ez azt jelenti, hogy a régió lakói az autonómia több mint nyolc évtizede alatt – ålandi meghatározás szerint – nagyobb gondot fordítottak kultúrájuk, nyelvük, identitásuk megőrzésére, mint a svédországiak. Ennek következtében az ålandiak már nem szorgalmazzák a Svédországhoz csatlakozást, igaz, vannak olyanok, akik Finnország nélkül is el tudnák képzelni az ålandi hétköznapokat.[75] Az ålandi identitás megteremtésében kiemelt szerepe volt és van az oktatásnak, a rendkívül izmos mikrogazdaságnak, a neutralitás és demilitarizáltság jótékony hatásainak, végül a helyi nyelvű „autonóm" médiának. Az utóbbi megállapítást erősíti az is, ha végiggondoljuk, hogy az ålandi autonómia alfája és ómegája a svéd nyelv

65 Ezzel kapcsolatban lásd a társaság honlapján elhelyezett szöveget: http://www.radiotv.ax/bolaget.pbs (utolsó letöltés: 2006. november 8.).

66 Lásd a tévécsatorna honlapját itt: http://www.tvaland.com/cms/index.php?section=10 című oldalon (utolsó letöltés: 2006. november 8.).

67 Årsberättelse 2003 – http://www.alandstidningen.com/downloads/arsberattelse2003.pdf (utolsó letöltés: 2006. november 8.).

68 Lásd a rádióadó honlapját: http://www.radioharmonica.net/main.asp?pageid=omoss&omid=dettaarvi (utolsó letöltés: 2006. november 8.).

69 Lásd a rádióadó honlapját: http://www.steelfm.net/ (utolsó letöltés: 2006.november 8.).

70 Lásd itt: http://www.aland.se/en/default.asp (utolsó letöltés: 2006.november 8.).

71 Lásd itt: http://www.aland.ax/ (utolsó letöltés: 2006. november 8.).

72 Ennek elérhetősége: http://www.regeringen.ax/lag.pbs (utolsó letöltés: 2006. november 8).

73 „Top level domain".

74 Ennek jelölése: „.ax".

75 A független „Ålandi Köztársaság" megteremtéséért száll síkra az Ålands Framtid (ÅF), azaz Åland Jövője nevű, közelmúltban létrehozott párt. A szervezet jelenleg két képviselővel van jelen a helyi törvényhozásban, a Lagtingban.

megőrzésének és ápolásának igénye. Ebből (is) következően a helyi svéd nyelvű médiatermékek kiemelten fontosak az ålandiaknak. Ezt bizonyítja a két rivális napilap relatíve magas példányszáma, és az, hogy ezek a médiafelületek nem tűrik meg a svéden kívül más nyelv használatát. A helyi identitást erősíti az is, hogy a legtöbb ålandi médium neve utal „ålandiságára", aminek egyébként – ålandi barátaim elmondása szerint – nagyobb a jelentősége, mint azt gondolnánk. Nemcsak a régió lakói számára van relevanciája azonban az ålandi médiastruktúrának, mivel, ahogy korábban részletesebben is kifejtettük, az 1960-as években Finnország – nemzetállami érzülettől vezérelve – csak nehezen akarta tudomásul venni azt, hogy bizonyos állampolgárai egy másik ország tévé- és rádióadásait szeretnék figyelemmel kísérni a „hazai" helyett.

A saját nyelvű média iránti igény komolyságát jelzi az a tény is, hogy viszonylag kevés médiafogyasztó relatíve nagy számú, lokális médiummal rendelkezik. A kép még kedvezőbb lesz, ha ehhez hozzáadjuk az „egyéb" svéd nyelven hozzáférhető médiumokat, amelyek nagyobbrészt Svédországból és kisebb részt a finn szárazföldről érkeznek. Ahogy korábban már utaltam rá, a svéd ajkú ålandiak nem néznek finn nyelvű televíziót és nem hallgatnak finn nyelvű rádióadókat sem. Sokan közülük finnül sem tanulnak meg, ugyanis a vonatkozó nemzetközi szerződés értelmében ez nem kötelező. Igaz, a finn nyelv mellőzését nem ezzel, hanem azzal indokolják, hogy Finnország „messze" van, és nekik „semmi dolguk nincs arrafelé".[76] Következésképpen az ålandiak – természetesen a helyi médiumok mellett –, svédországi forrásokból tájékozódnak, és még a finnországi svéd sajtót is csak ritkán követik figyelemmel.

A világháló megjelenésével újabb, rendkívül jelentős médiummal bővült az identitás-megőrzés eszköztára. Szinte minden ålandi háztartás rendelkezik szélessávú internet-hozzáféréssel, és ez újabb fontos és erős szállal köti őket az „össz-svéd" kultúrához (Sundbäck, 2006: 120–122). A svéd nyelvű média fontosságát jelzi az is, hogy Ålandon – még az ezen a téren kiemelkedő eredményt produkáló skandináv térséghez viszonyítva is – kiugróan magas a rendszeres könyvtárhasználók száma.[77]

6. Záró gondolatok

A puding próbája az evés, tartja a régi angol mondás. Dolgozatom elején azt a kérdést tettem fel, hogy vajon a saját nyelvű média fontos eszköze-e az identitás megőrzésének az autonómiával rendelkező területi entitások esetében. A kérdésre adott válasz egyértelműen igenlő. Egyrészt a területi autonómia, mint olyan, ebben a vonatkozásban sem különbözik nagyon a (nemzet)államoktól. Abban pedig jórészt közmegegyezés van, hogy a médiának azonosságtudat-formáló, illetve -fenntartó hatása van. Åland esetében azonban a tartalmi tényezők – vagyis az, hogy a médium pontosan mit is közvetít – mellett döntő szerepe van a formai tényezőnek, azaz a nyelvnek is. A svéd nyelv egyébként egyszerre anyagi és alaki alkotója az ålandi identitásképzésnek, hiszen a nyelv, illetve annak használata maga az üzenet.

Végezetül hadd írjak néhány sort arról is, hogy mi az igazi jelentősége az ålandi médiarendszernek és így végső soron magának az autonómiának. A legfontosabb talán az, hogy *működik*. Nem kicsit, hanem nagyon. Az ålandi példa bizonyítja, hogy lehetséges a kultúrák közötti párbeszéd (Eriksson, 2006:31–32) és hogy megállítható az asszimiláció is. Ez utóbbi igaz mind az ålandi svéd, mind a finn nyelvűeket tekintve. Emellett disszimilációs folyamatot sem indított el a „finn példa", magyarul nincs veszélyben a „kisebbség a kisebbségben", azaz az ålandi finn közösség sem, ugyanis jóllehet autonóm entitás területén élnek, azért az mégiscsak Finnországhoz tartozik. Tanulság: lehet úgy is biztosítani egy kisebbségi csoport jogait és igényeit, hogy az egyúttal nem veszélyezteti az állami érdekeket és az ország területi integritását.

76 Ville Walve közlése.

77 Åland in Figures 2006 19. o.

Irodalom

Ackrén, Maria (2005) *Territoriella autonomier i världen – en empirisk studie över de självstyrda områdena i världen.* Mariehamn Ålands fredsinstitut.

Ackrén, Maria (2006) *Condition(s) for Island Autonomy.* Kézirat.

Alfredsson, Gudmundur (1997) *Autonomy and Human Rights In Lyck, Lise (ed.) Constitutional and Economic Space of the Small Nordic Jurisdictions.* NORDREFO.

Barros, James (1968) *The Åland Islands Question: Its Settlement by the League of Nations.* New Haven & London: Yale University Press.

Eide, Asbjørn (1998) *Cultural Autonomy: Concept, Content, History and Role in the World Order.* In Suksi, Markku (ed.) Autonomy: Applications and Implications. The Hague: Kluwer Law International.

Eriksson, Susanne (2006) *Åland – a Demilitarised and Neutralised Territory.* In. Eriksson & Johansson & Sundbäck (ed.) *Islands of Peace Ålands autonomy, demilitarisation and neutralisation.* Mariehamn: The Åland Islands Peace Institute.

Fábián Gyula & Ötvös Patrícia (2003) *Kisebbségi jog.* Kolozsvár: Korunk Baráti Társaság.

Gardberg, Anders (1995) *Åland Island – A Strategic Survey.* Helsinki National Defence College.

Hannikainen, Lauri (2002) Autonomy in Finland. The Territorial Autonomy of the Åland Islands and the Cultural Autonomy of the Indigenous Saami People. *Baltic Yearbook of International* Law 2.

Hannikainen, Lauri (1992) *Cultural, Linguistic and Educational Rights in the Åland Islands.* Helsinki: The Advisory Board for International Human Rights Affairs

Heintze, Hans Joachim (1998) *On the Legal Understanding of Autonomy* In: Suksi, Markku (ed.) Autonomy: Applications and Implications. The Hague: Kluwer Law International.

Johansson, Lars Ingmar (2006) *Åland's Autonomy – Its Background and Current Status.* In: Eriksson & Johansson & Sundbäck (eds) *Islands of Peace Ålands autonomy, demilitarisation and neutralisation.* Mariehamn: The Åland Islands Peace Institute.

Marko, Joseph (1995) *Autonomie und Integration – Rechtsinstitute des Nationalitätenrechts im funktionalen Vergleich.* Wien & Köln & Graz: Böhlau Verlag.

Myntti, Kristian & Nuolijärvi, Pirkko (2006) *The Case of Finland In: Åkermark;Spiliopoulou Sia (ed.) International Obligations and National Debates: Minorities around the Baltic Sea.* The Åland Islands Peace Intitute.

Scheinin, Martin (2002) *Constitutional Law and Human Right* In: Pöyhönen, Juha (ed.) An Introduction to Finnish Law. Helsinki: Kauppakaari.

Suksi, Markku (2006) *Administrative (or functional) Autonomy – the case of Finland with some notes on the basis of international human rights law.* Kézirat.

Suksi, Markku (1995) *Frames of Autonomy and the Åland Islands.* Åbo: Åbo Akademis tryckeri.

Suksi, Markku (2005) *Ålands konstitution: En sammanställning av material och tolkningar i anslutning till självstyrelselag för Åland.* Åbo: Åbo Akademis förlag.

Suksi, Markku (1997) *Rechtliche Regelung der Autonomie – Die Autonomen Ålandinseln und weitere europäische Beispiele.* In: Heintze, Hans-Joachim (ed.) Selbstbestimmungsrecht der Völker – Herausforderung der Staatenwelt. Bonn: Dietz Verlag.

Silverström, Sören (2006) *The Competence of the Åland Islands in the International Arena – with Special Reference to the European Union.* Kézirat.

Sundbäck, Barbro (2006) *A Success Story. In: Eriksson & Johansson & Sundbäck (eds.) Islands of Peace – Åland's autonomy, demilitarisation and neutralisation.* The Åland Islands Peace Institute.

Timonen, Pekka (2002) *Sources of Law and Material on The Sources of Law In: Pöyhönen, Juha (ed.) An Introduction to Finnish Law.* Helsinki: Kauppakaari.

Tkacik, Michael (2006) *Characteristics of Forms of Autonomy.* Kézirat.

Tóth Norbert (2005) *Az „északi paradigma", az Åland-szigetek területi autonómiája.* JURA, 2.

Åkermark, Sia Spiliopoulou (2002) *Autonomy and Minority Protection – relation and functions of two distinct concepts. In: Jansson & Salminen (eds) The second Åland Islands question – Autonomy or Independence.* Mariehamn: Julius Sundbloms Minnesstiftelse.